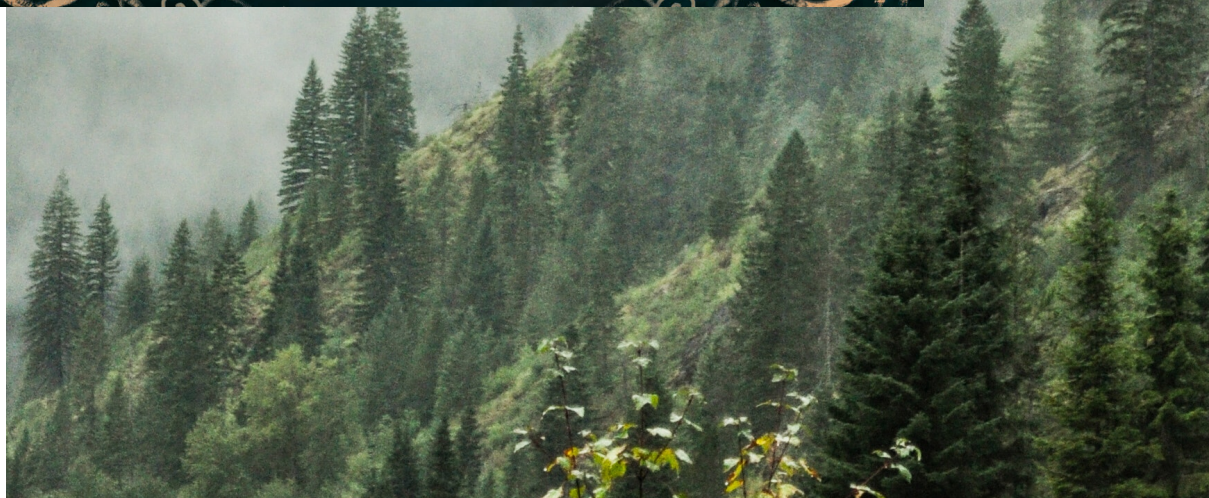

**GUÍA DIDÀCTICA
PRIMÀRIA**

Aula

ENDINSA'T EN UN VIATGE EN QUÈ LA MÀGIA ET CONDUIRÀ A LA VERITAT

En Teo, l'Emma i l'Ada no s'agraden gens, però són cosins, i les circumstàncies han volgut que passin l'estiu junts al mas navarrès de la seva àvia. Quan un d'ells desapareix i els altres surten a buscar-lo, descobreixen un univers de bruixots i de déus, de gegants irascibles i de belles dones amb urpes de rapinyaire, en el qual el terrible déu Gaueko ha imposat la foscor.

Un món on només es podran salvar de les tenebres si romanen units i descobreixen la seva pròpia màgia.

Coneix la llegenda d'*Els déus del nord*
en aquest vídeo:

COMPETÈNCIES

- Competència lingüística
- Competència social y cívica
- Conscència i expressions culturals
- Aprendre a aprendre
- Sentit de la iniciativa i esperit emprenedor

VALORS

- Amistat
- Valor de l'esforç i el treball en equip
- Diversitat i respecte a les diferències
- Superació de dificultats
- La família
- Coneixement de les tradicions i llegendes
- Cura del medi ambient
- Educació per a la pau

ALGUNES PREGUNTES PER A ABANS DE LA LECTURA

- I. Què et suggereix el títol del llibre, *Els déus del nord*? Ara observa el disseny de la coberta i relaciona'l amb el títol. Quina mena d'història penses que hi trobaràs, en aquesta novel·la?
- II. Què et sembla que vol dir la frase següent: «El dia per als del dia. La nit per als de la nit».
- III. Al llarg del llibre s'esmenten éssers i déus de la mitologia basca, com ara la deessa Mari o Gaueko, el déu de les tenebres. Quins altres personatges coneixes d'aquesta cultura?

COMPREENSIÓ LECTORA: PREGUNTES

- A. On transcorre la novel·la al principi? Qui hi viu, allà?
- B. Qui narra la història? Qui en són els protagonistes?
- C. Com és la relació dels tres cosins a l'inici de la novel·la? Per què? I com és al final, després de l'aventura a Gaua?
- D. Per què el pare d'en Teo diu que el caràcter de la gent de la vall és «com una bona llesca de pa»?
- E. Qui és Mari? Per què diu l'Amona que ningú no té el poder de desafiar-la?
- F. Per què en Teo i l'Emma van al bosc de nit i com acaben a Gaua?
- G. Quantes classes de bruixots hi ha? Quin és el seu origen i en què es diferencien?
- H. Per què estan prohibits els aparells elèctrics a Gaua?
- I. Què és l'Ipurtargiak? Qui hi va i per què? Hi ha més llocs com aquest?
- J. En la llegenda de Gaua, a què anomenen «el llinatge perdut»? Què els va passar?
- K. Què és «la guerra de les Llums»? Què la va provocar i quines conseqüències va tenir?
- L. Quin és l'únic ésser mitològic que es va permetre que es quedés al regne de la llum i quina missió té?
- M. Per què l'Amona no havia tornat a Gaua? Com hi aconseguix entrar, al final?
- N. Què és l'eguzkilore i per a què es feia servir, segons la llegenda?
- O. Qui retenia l'Ada i per què?
- P. Què simbolitza el llop?
- Q. Llegeix atentament l'epíleg de la novel·la. Quin personatge hi apareix? Què penses que vol?

COMPRESIÓ LECTORA: TEXTOS

TEXT 1

—No l’hauries d’haver portat. No et puc ajudar.

Els ulls de la noia, brillants, el van mirar amb estupefacció.

—Pe... però em van dir... Em van dir que la podies treure d’aquí i portar-la a l’altre costat del portal. Em van dir que ens protegiries!

—El Basajaun protegeix el bosc —va grunyar la criatura, i el seu pelatge llarg es va agitar en fer que no amb el cap—. La teva filla és un perill per a la pau de la vall. No pot estar aquí.

Es va començar a incorporar de nou, però ella li va posar una mà damunt les urpes.

—No! Si us plau! Ja és massa tard per això, ens han descobert. Si no ens ajudes, la trobaran i llavors Ell... —Se li va tallar la veu abans d’acabar la frase. El va tornar a mirar—: si us plau.

PREGUNTES:

Qui són, aquests dos personatges, i per què discuteixen? A quin perill es refereixen? Qui és l’«Ell» que esmenten?

TEXT 2

Tot allò que creus saber de les bruixes. Oblida-ho. De debò, és molt probable que tot el que t’hagin explicat sigui mentida. Si més no, gairebé tot. Encara que hi ha coses que, per estrany que sembli, són certes, però ja hi arribarem. Deixa’m que ho endevini. Segurament creus que les bruixes no existeixen, oi? Doncs t’enduràs una bona sorpresa: i tant que sí que existeixen. El que passa és que dubto molt que, si n’has vist alguna, hagi decidit confiar prou en tu per dir-t’ho. És massa perillós, per anar-ho explicant pel món, no t’ofenguis.

PREGUNTES:

Quin personatge està parlant en aquest paràgraf?

A qui ho diu?

De què ens intenta convèncer i per què?

TEXT 3

En un altre temps [...] les criatures del dia i de la nit coexistien i podien viure en harmonia. Era una època, fa molts i molts anys, en què els déus d'aquesta vall convivia amb germanor. [...] La més important era Mari, la mare de tots, la deessa de la Terra i de tot allò que té vida. Mari regnava a la vall i vetllava per totes les seves criatures: làmies, follets, humans, jentils... Tots vivien en comunió amb la naturalesa. Però Gaeko, el déu de les tenebres, atemorïa els humans per divertir-se. El seu seguici de llops campava en llibertat entre la foscor, i la resta de les criatures es morien de por.

PREGUNTES:

Qui narra aquesta llegenda de la vall i a qui l'explica?

Què va passar després amb Gaeko i els humans que li tenien por?

Què va fer la deessa Mari a petició dels humans?

Quina norma va imposar Gaeko?

TEXT 4

No m'havia passat pel cap que potser l'Unax no volia ser el líder empàtic. Que potser s'hauria volgut dedicar a una altra cosa, a tenir una vida tranquil·la amb un ramat de cabres o ser cantant o senzillament descobrir per si mateix quin era el seu lloc al món. O fins i tot al món de l'altra banda del portal.

Fos com fos, no em va semblar que tingués gaire opcions.

PREGUNTES:

Qui és el líder dels empàtics?

Per què l'Unax està destinat a succeir-lo en el càrrec?

Com penses que influeix aquesta qüestió en els fets del final de la novel·la? Raona la teva resposta.

TEXT 4

No us heu adonat per què heu aconseguit sobreviure aquests dies a Gaua? Perquè heu tingut cura els uns dels altres. Vau seguir l'Ada quan es va escapar. Ella es va aconseguir comunicar amb vosaltres a través dels somnis i la va escoltar. Vau aprendre a fer servir la màgia per protegir-vos entre vosaltres; per això era tan forta. Això és el que vol dir ser una família. I això no ho pot canviar res, ni tan sols la sang.

PREGUNTES:

Aquí l'Amona els parla de la importància de la família. Què significa per a ella ser una família?

Pensa i recorda en quines situacions al llarg de la novel·la els diferents personatges s'han ajudat els uns als altres.

VOCABULARI

1_ Busca el significat de les paraules següents, que apareixen a la novel·la

Mestís

Emblema

Catalitzador

Ritual

Frontó

Èpic

Llinatge

Dolmen

Facció

Prepotència

Blasó

Mas

Pòrtic

Abrupte

Generació

2_ Llegeix les expressions següents, que estan extretes de la novel·la, i explica'n el significat:

«la panxa ja es queixava»

«li rondava alguna cosa pel cap»

«ens prenia el pèl»

«com un peix a l'aigua»

3_ Al llarg del text ens anem trobant algunes paraules en eusquera. Localitza-les i busca'n el significat. Quines altres paraules coneixes en aquesta llengua? Indaga sobre l'origen d'aquest idioma i les seves característiques.

IDEES PER INVESTIGAR

- 1_ L'escenari principal de la novel·la és la vall de Baztan, a Navarra. Busca un mapa de la zona i situa-hi els llocs següents que s'esmenten a la novel·la:

Irurita / Elizondo / Lecaroz

En un mapa d'Europa, busca-hi els llocs següents: Baiona, Madrid i Alemanya. Qui hi viu, en aquests tres llocs?

- 2_ Fins a quin punt la llum del sol és essencial per mantenir la vida en el nostre món? Per respondre aquesta pregunta, primer busca informació sobre la importància de la fotosíntesi i la pol·linització.

En un lloc com Gaua, on sempre és de nit, les plantes i algunes espècies d'animals (com ara les cuques de llum) van haver de mutar per assegurar-se que sobreviuen. Se t'acudeix quines altres diferències hi hauria en el nostre món si no disposéssim de llum solar?

- 3_ Llegeix el fragment següent extret de la novel·la:

Els humans van desafiar la foscor mitjançant la ciència i la tecnologia. Aviat van deixar de témer la nit. Els camperols sortien de casa, cada vegada amb tècniques d'il·luminació més avançades que els protegien de les ombres... [...] L'arribada de l'electricitat a la vall va ser més del que Gaueko va poder tolerar... [...] Els humans ja no temien la nit, l'havien conquerit!

Busca informació sobre la història de la il·luminació artificial i la invenció de l'electricitat. Elabora un cronograma amb les principals fites, els seus impulsors, les teories i els invents, i l'evolució que ha tingut aquest coneixement fins als nostres dies.

- 4_ Gran part del coneixement dels bruixots es basa en les facultats dels elements que trobem a la natura; per exemple, les propietats curatives d'algunes plantes, com ara la calèndula. Investiga les propietats i les aplicacions d'altres plantes, flors, fongs o animals.

DEBAT

1_ Llegeix a classe el fragment següent, extret de la novel·la:

No m'interpreteu malament, però és que... Això de fer amics... Això de les festes de nenes i de jugar a pentinar-se i tot això... no és el meu fort. No és que em faci res, però no me'n surto gaire bé, així que ho evito. Em resulta més fàcil agafar una pilota, fer esport, sentir la natura i oblidar-me de la resta de la gent. Molt més fàcil que intentar encaixar, en qualsevol cas. La gent pot ser molt complicada i... Què sé jo.

Diguem que si ets una noia i t'agrada molt el futbol, crides l'atenció. I a ningú no li agrada cridar l'atenció a l'escola, creu-me. Sobretot si a l'Helga, la nena més popular de la classe, se li entravesses i et comença a dir de tot. No m'agrada recordar-ho, de manera que ja em perdonaràs si no t'ho explico.

La qüestió és, de què em servia ser tan bona amb els esports? Ser tan forta i treure aquelles notes tan altes en educació física? Quin punt fort més bo, eh? Els meus pares em deien que n'havia d'estar orgullosa, perquè era una habilitat important i que em feia diferent, però, vols que et digui la veritat?: tant de bo no ho fos, de diferent. M'hauria estimat més ser normal. Ser més maldestra i, a canvi, que em fessin gràcia les mateixes bromes que a elles, ser una més. Potser així l'Helga no m'hauria posat al seu punt de mira i tindria una vida més tranquil·la a l'escola.

2_ Comenteu en grup les qüestions següents relacionades amb el text que heu llegit:

- A. Què expressa aquí l'Emma?
- B. Per què s'anomena a si mateixa «Emma la rara»?
- C. Per què diu l'Emma que preferiria ser normal? Defineix què és «ser normal» per a tu. Vol dir el mateix que per a tots els companys de classe, o cadascú ho interpreta d'una manera diferent?
- D. Penses que ser diferent és un avantatge o un inconvenient?
- E. Què opines de l'actitud de l'Helga, la companya de classe de l'Emma?
- F. T'has vist mai en una situació semblant o coneixes algú de prop que s'hagi sentit com l'Emma? Com vas reaccionar o com creus que hauries d'actuar?
- G. Recordem el consell que la professora Nora dona als protagonistes:
«No heu de permetre mai que el desconeixement de qui us envolta us faci deixar d'estar orgullosos del fet de ser diferents».
- H. Què penses que vol dir i quina relació té amb els sentiments de l'Emma? Trobes que és un bon consell? Per què?

IMAGINA

I. PROPOSTA 1

Un dia et creus que ets una persona corrent, amb les preocupacions pròpies d'un nen de deu anys, i tot d'una resulta que saps fer màgia i el món està en perill, i la ira dels déus ens podria caure al damunt, i...

Imagina que, com en Teo, un dia et lleves i descobreixes que ets capaç de fer màgia. Com reaccionaries? Quina és la primera cosa que faries? Prenent com a exemple el fragment de dalt, elabora un relat curt que respongui les preguntes anteriors.

II. PROPOSTA 2

Tot el meu entorn em resultava estranyament familiar. La làmia ens havia tret del bosc i ens havia dut pel camí fins a un poble que hauria jurat que era Irurita. Fins i tot a les fosques, en podia reconèixer perfectament els carrers, la plaça empedrada on jugàvem al frontennis, algunes cases més velles, amb els balcons plens de flors... i en canvi, tot era diferent. On recordava fanals, ara hi havia pals que encadenaven llànties amb espelmes, i la vella plaça ara acollia un mercat, farcit de gent malgrat ser mitjanit, un grup de músics en una cantonada amenitzava la vetllada tocant una cosa semblant a unes flautes de fusta, entre els crits dels comerciants i els regatejos, i els nens que corrien i jugaven pel mig de les parades.

Imagina que et trobes un portal màgic i que el decideixes creuar... On et duria? Quines diferències tindria amb el món que coneixem? Descriu el lloc.

EXERCICIS DE CREATIVITAT

1_ Expressió plàstica.

Al final de la novel·la trobem un annex anomenat «El bestiari d'en Teo», en què es descriuen els principals éssers sobrenaturals que poblen Gaua . Llegeix atentament les descripcions i il·lustra lliurement cada entrada del bestiari.

2_ Fitxes de personatges.

Elabora les teves pròpies fitxes dels personatges i indica'n les característiques principals, la importància que tenen en la història, les seves motivacions... Et pots preparar un esquema per a la fitxa de cada personatge o bé pots utilitzar el que et proposem a continuació:

Personatge

Nom o sobrenom:

Tipus (principal, secundari):

Edat aproximada:

Descripció física:

Característiques de la personalitat:

Biografia (on viu, el seu passat, la seva família...):

Virtuts:

Defectes:

Gustos, manies, costums:

Relació amb altres personatges:

EL PERSONAJE EN LA HISTORIA

Què vol aquest personatge?

Amb quins obstacles es topa?

Com assoleix el seu objectiu?